

L'exploració infinita

PERFIL

MERCÈ IBARZ (SAIDÍ, 1954) HA PUBLICAT LLIBRES COM 'LA TERRA RETIRADA' (1991), 'LA PALMERA DE BLAT' (1993), 'FEBRE DE CARRER' (2005) I 'VINE COM ESTÀS' (2013). 'TRÍPTIC DE LA TERRA' COMPLETA UN CICLE NARRATIU SOBRE ELS CODIS I LES TRANSFORMACIONS DE LA VIDA A PAGÈS

ANNA
BALLBONA

Els tres volums de Mercè Ibarz que Anagrama acaba de publicar en un sol llibre donen una doble oportunitat. La primera és recuperar dos llibres de fa uns 25 anys –*La terra retirada* i *La palmera de blat*– amb lleugers retocs que, sumats al tercer volum, nou, acabat d'escriure en el confinament de primavera, formen tot un altre conjunt. La segona és justament propiciar que aquest conjunt sigui llegit com un fris que demostra l'obstinació exploradora d'Ibarz. Aquest *Triptic de la terra* ara pot ser vist com una gran expedició, feta d'anys, capes, reflexió i formes literàries diverses, per comprendre el poble d'origen –Saidí o Salavai, ja convertit en mite a *La palmera de blat*– i els codis i transformacions de la vida de pagès. Una vida de pagès que ha avançat cap als canvis que el mercat marcava, cap a la maquinització i els capricis burocràtics de les polítiques agrícoles europees perquè es deixessin de treballar terres (perquè es retreïssin terres, d'aquí

el títol poètic i enormement precís del primer llibre).

La realitat específica de la Franja que retrata s'eleva cap a la universalitat gràcies al torrent d'històries –ancestrals i recents–, de personatges –vells i noves fornades–, de pensaments, sacsejades i detalls –l'entestament pel detall hi fa de pal de paller– que Ibarz posa en circulació. Vol desxifrar les històries i les formes de vida canviant fins que arriben a tensar les persones mateixes, però també vol entendre què implica marxar del poble i de la terra –i això és molt important: com és el pes de deixar la terra quan la resta de la família encara s'hi aboca, com és ser fora d'un determinat univers i anar-hi i tornar-hi però perdre's elements de la foto completa, com canvia la nostra mirada i com ens miren diferent–. “Dani tenia raó: si un se'n va de la terra, corre el risc de deixar de saber”, o bé “Irene anava i venia. Era la seva manera de no allunyar-se de Salavai”, diu a *La palmera de blat*, on al costat de Salavai irrompen la guerra de Sarajevo o els quadres de Van Gogh.

Anar, tornar i arranar

Els tres volums són una recerca incessant de la foto completa a través de reunir tota mena de camins possibles –un collage que demana l'atenció activa del lector–. Per això el *Triptic* forma una sola novel·la que és un anar, tornar i arranar el mateix material: més amb tocs de crònica al primer volum, amb més ficció i fantasia al segon o més assaigal al tercer. Però aquestes etiquetes només són aproximatives. Una de les coses més màgiques és l'aiguabarreig de formes i tons que es dona dins les tres parts del tríptic. En tombar un revolt el lector trobarà un fulgor poètic ines-

TRÍPTIC
DE LA TERRA

MERCÈ IBARZ
ANAGRAMA
336 PÀG. / 20,90 €

EL 'TRÍPTIC DE LA TERRA' DE MERCÈ IBARZ ÉS UN LLIBRE SOBRE LA MEMÒRIA, SOBRE COM SALVAR DEL NAUFRAGI RELATS I NEGUI TS, I SOBRE LA MIRADA

perat –per molt que la manera de narrar a estones sigui aspra com la terra de què parla, hi destaquen moments molt poètics– o enfilat a un santuari es trobarà amb uns motoristes de pel·lícula de ciència-ficció, o bé en entrar a la discoteca de Fraga veurà els balls d'abans al costat dels d'ara o bé, amb l'expansió de tractors i sulfats, trobarà reflexions esmolades –i avançades al seu temps– sobre la globalització, la intempèrie rural, els temporers i el racisme.

I moments de gran lucidesa: “Les ciutats persisteixen a fer creure que una gran distància separa camp i ciutat”. Tot això travessa el *Triptic* sencer, que també es pot entendre com un llibre sobre la memòria, sobre com salvar del naufragi relats i neguits, i sobre la mirada, que llueix amb llum pròpia al colofó, que inclou imatges que uneixen la família i les coses que s'han convertit en importants en aquest anar i venir (i un homenatge entranyable a la mare). Segurament en el conjunt ara hi destaca més *La palmera de blat*, per la barreja d'una fantasia que sembla cosina germana de les llegendes i l'animisme pagesos amb la quotidianitat i la duresa de la feina, al costat de les morts: les que tocaven per edat i les abans d'hora hi ressonen amb un poder inusual, amb diàlegs amb els morts i intents encara més obsessius per entendre els secrets que s'han endut.

Aplegar i fer lluir històries, convertir tot un bagatge en literatura, crear amb la llibertat de moviments de qui ara planta patates o ara llimoners sense haver de donar explicacions de per què cada cosa, és la possibilitat de tornada a la terra que s'ha guardat Ibarz. El seu agraïment. I ara el nostre. ➡

MARC ROVIRA